

Plan ochrony rezerwatu przyrody „Groty Kryształowe” w Kopalni Soli „Wieliczka” i jego realizacja w okresie 2011–2015

The conservation plan of the “Crystal Caves” Nature Reserve in the “Wieliczka” Salt Mine and its implementation in 2011–2015

ZOFIA ALEXANDROWICZ, JAN URBAN

*Institut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk
31–120 Kraków, al. Adama Mickiewicza 33
e-mail: alexandrowicz@iop.krakow.pl, urban@iop.krakow.pl*

Słowa kluczowe: Światowe Dziedzictwo UNESCO, Kopalnia Soli „Wieliczka”, Groty Kryształowe, plan ochrony, rezerwat przyrody.

Groty Kryształowe w Kopalni Soli „Wieliczka” reprezentują wyjątkowy rodzaj geologicznego zabytku w obrębie miocenijskiej formacji solonośnej przedgórza Karpat. Te w znacznej części naturalne pustki o krystalicznym, solnym wystroju są elementami istniejącej od średniowiecza, obecnie nieczynnej kopalni, wpisanej w 1978 roku na I Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Przyrodniczego UNESCO oraz uznanej w 1994 roku za Narodowy Pomnik Historii. Groty Kryształowe, odkryte pod koniec XIX wieku, w okresie XX wieku były zabezpieczane nieskutecznie, mimo że uważano je zwyczajowo za podziemny rezerwat przyrody. Regulacja prawnego statusu Grot Kryształowych jako rezerwatu przyrody, według obowiązujących zasad Ustawy o Ochronie Przyrody, nastąpiła dopiero w 2000 roku, po okresie szczegółowych badań przeprowadzonych w latach 1992–1997. W ich wyniku zostały rozpoznane przyczyny zagrożeń Grot na tle stanu ich zachowania, a uzyskane dane, głównie z monitoringu pomiarów temperatur i wilgotności powietrza oraz powierzchni skał, posłużyły do opracowania planu ochrony rezerwatu na okres 2011–2030. Główną treścią artykułu jest wspomniany plan ochrony, a przede wszystkim realizacja jego zadań przewidzianych w latach 2011–2015. Nie wszystkie prace zaplanowane na ten okres zostały wykonane, czego powodem był brak uzyskania z różnych źródeł odpowiednich funduszy pomimo usilnych starań podejmowanych przez zarząd Kopalni Soli „Wieliczka”. Ważną rolę opiniodawczą projektów konserwacji i postępu realizacji zadań planu ochrony odgrywa Komisja do spraw Ochrony Grot Kryształowych działająca od 2002 roku przy Regionalnej Radzie Ochrony Przyrody w Krakowie. Komisja jest kontynuatką działających okazjonalnie w okresie międzywojennym komitetów ochrony Grot Kryształowych, które przeprowadzały wizytacje i nakazywały stosowanie środków ograniczających wilgotność powietrza powodującą niszczenie kryształów halitu.